

Část B: KONTROLNÍ ZÁVĚRY

99/10

Hospodaření s prostředky státního rozpočtu určenými na podpůrné programy v zemědělství

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1999 pod číslem 99/10. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Zdeněk Rodr.

Cílem kontroly bylo prověřit poskytování, čerpání a užití prostředků státního rozpočtu určených Ministerstvu zemědělství v roce 1998 na vybrané podpůrné programy:

1.G. Chov dojných krav (dále jen „program 1.G.“),

2.A. Udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat (dále jen „program 2.A.“).

Kontrolu provedly v období od března do září 1999 skupiny kontrolujících NKÚ z odboru zemědělství, lesního a vodního hospodářství a z oblastních odborů Liberec, Most, Sokolov, Strakonice, České Budějovice, Pardubice, Hradec Králové, Zlín a Šumperk.

Kontrolované osoby:

A. Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“), včetně jeho organizačních složek - územních odborů MZe (dále jen „ÚO MZe“) Liberec, Semily, Louny, Ústí nad Labem, Cheb, (Sokolov), Karlovy Vary, Strakonice, Písek, Klatovy, České Budějovice, Prachatice, Pardubice, Chrudim, Hradec Králové, Náchod, Zlín, Vsetín, Šumperk, Bruntál a Praha,

B. vybraní příjemci podpor^{*)}:

CHOVSERVIS, a. s., Hradec Králové;
Zemědělské družstvo Třebechovice pod Orebem v likvidaci, okres Hradec Králové;
Petr Půlpán - HŘEBČÍN EQUUS KINSKY, Nové Město-Ostrov 68, okres Hradec Králové;
Zemědělská akciová společnost Mžany, a. s., okres Hradec Králové;
DPB, s. r. o., Dobřenice, okres Hradec Králové;
Zemědělské družstvo Dolany, okres Náchod;
Zemědělské družstvo Bohuslavice nad Metují, okres Náchod;
MEROV, s. r. o., Holohlavy, okres Hradec Králové;
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Výzkumný ústav rybářský a hydrobiologický ve Vodňanech;
Zemědělské družstvo Přešovice, Štěkeň, okres Strakonice;
Zemský hřebčinec Písek, státní podnik;
AGRO, družstvo Záhoří, Dolní Záhoří, okres Písek;
Klatovské rybářství, a. s., Klatovy;
Výrobně-obchodní družstvo VELKÝ BOR, okres Klatovy;

Jindřiška Macháčková, Železný Brod-Bzí 10, okres Jablonec nad Nisou;

Zemědělsko-obchodní družstvo Bílá, okres Liberec;

Zemědělské družstvo Kokonín, Pulečný, Rychnov u Jablonce nad Nisou;

Zemědělsko-obchodní družstvo Lomnice nad Popelkou, okres Semily;

ZDV Mříčná, a. s., okres Semily;

Ing. Josef Růžička, Radvánovice 72, Karlovice u Turnova;

Agrodružstvo vlastníků - ADV, Libštát, okres Semily;

Zemědělský podnik, a. s., Hrádek nad Nisou, okres Liberec;

ZEMĚDĚLSKÉ DRUŽSTVO P E R U C, okres Louny;

AGRODRUŽSTVO HRÍŠKOV, okres Louny;

Zemědělské družstvo „Bitiny“, Vrbno nad Lesy, okres Louny;

Zemědělské družstvo Očihov, okres Louny;

P&T Čeradice, spol. s r. o., okres Louny;

ZEMĚDĚLSKÉ DRUŽSTVO LIŠANY, okres Louny;

E Q U I Boreň-Svinčice, spol. s r. o., Svinčice, okres Most;

Ing. Hlaváček Roman, Račetice 86, okres Chomutov^{**)};

FARMY PLESNÁ, s. r. o., Plesná 299, okres Cheb;

AGRO & KOMBINÁT Dolní Žandov, spol. s r. o., Dolní Žandov, okres Cheb;

Zemědělské družstvo „ROZVOJ“ se sídlem v Trstěnicích, okres Cheb;

Agro Unie, s. r. o., Milhostov, okres Cheb;

STATEK BOR ZEOS, spol. s r. o., Bor, Sadov, okres Karlovy Vary;

Státek Chyšé Genetic export, spol. s r. o., Chyšé, okres Karlovy Vary;

REGENT PLUS Žlutice, spol. s r. o., Žlutice, okres Karlovy Vary;

Zemědělské družstvo Novosedly, Pšov, okres Karlovy Vary;

Jihočeský chovatel, a. s., České Budějovice;

AGROPROFIT, spol. s r. o., Chotýčany, okres České Budějovice;

SOW AGRO, s. r. o., Hůry 138, p. Rudolfov, okres České Budějovice;

Výrobně-obchodní družstvo Všemyslice, Neznašov, okres České Budějovice;

Zemědělsko-obchodní družstvo se sídlem v Němčicích, okres Prachatice;

„Petrův zdar“, spol. s r. o., Štiptov 67, Nové Hrady, okres České Budějovice;

Rybářské sdružení České Budějovice, Pražská třída 58, České Budějovice;

ZEAS, a. s., Pod Kunětickou horou, Staré Hradiště, okres Pardubice;

Zemědělské družstvo Chýšť, okres Pardubice;

AGRODRUŽSTVO KLAS, Křičeň, okres Pardubice;

PLEMKO, společnost s ručením omezeným, Pardubice-Nemošice;

Ing. Zdeněk Müller, Pardubice-Mnětice 14;

^{*)} Označení kontrolovaných osob registrovaných v obchodním rejstříku je uváděno podle znění v něm zaznamenaného a není sjednocováno ani upravováno.

^{**)} Změna adresy v průběhu kontroly.

Agrodružstvo Liboměřice, Pohled, p. Licibořice, okres Chrudim;

Oseva Agri Chrudim, a. s.;

Zemský hřebčinec Tlumačov, státní podnik, Tlumačov, okres Zlín;

PLEMENÁŘSKÉ SLUŽBY, a. s., Otrokovice-Kvítkovice, okres Zlín;

Zemědělské družstvo vlastníků Fryšták, okres Zlín;

Zemědělské družstvo Francova Lhota, okres Vsetín;

Zemědělské družstvo M Í R se sídlem v Ratiboři, okres Vsetín;

Zemědělské družstvo Liptál, okres Vsetín;

ÚSOVSKO, a. s., Klopina, okres Šumperk;

Zemědělské družstvo Dubicko, okres Šumperk;

Zemědělské družstvo Mohelnice, okres Šumperk;

Z E A S Březná, a. s., Štítý, okres Šumperk;

Zemědělské družstvo Jeseník, okres Jeseník;

Svatopluk Kovařík, Dlouhá 296, Břidličná, okres Bruntál;

Vladimír Juráň, Jesenícká 462, Břidličná, okres Bruntál;

JANTAR, spol. s r. o., Bruntál;

Český svaz chovatelů masného skotu, Praha;

Jockey club České republiky, Praha;

Svaz chovatelů černostrakatého skotu, Praha;

Svaz chovatelů českého strakatého skotu, Praha;

Svaz chovatelů prasat v Čechách a na Moravě, Praha;

Česká asociace steeplechase, Pardubice;

Asociace svazů chovatelů koní ČR, Písek;

Zemědělská farma Plchov, s. r. o., Zásada-Plchov, okres Jablonec nad Nisou;

AGROGALAS Frýdlant, a. s., Frýdlant, Jizerská 4048;

Zemědělské družstvo, Košťálov, okres Semily;

Libuše Vyhlásová, Chotyně čp. 228, okres Liberec;

HOLAS akciová společnost, Holice v Čechách, Staroholická 398, okres Pardubice;

Zemědělské družstvo Vysočina, Dřevíkov, okres Chrudim;

Zemědělská akciová společnost Býšť, Býšť čp. 169, okres Pardubice;

Zemědělské družstvo Olšava, Lhota u Luhačovic, Sehradice 217, okres Zlín;

JAVORNÍK - CZ, s. r. o., Štítná nad Vláří 414, okres Zlín;

ZEVOP Netolice, spol. s r. o., Netolice, Vodňanská ul., okres Prachatice;

Zemědělské družstvo Polabí Vysoká nad Labem, okres Hradec Králové;

ZS Kratonohy, a. s., okres Hradec Králové;

Miloslav Černý, Rokytno 165, okres Pardubice;

Pavel Sýkora, Mariánské Lázně, Hroznatova 488/17, okres Cheb;

Jiří Kubernát - farma, Závodu míru 799, Karlovy Vary.

Námítky proti kontrolním protokolům, které podaly kontrolované osoby v devíti případech, byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících rozhodnutími o námitkách.

Odvolání proti rozhodnutí o námitkách, která podalo rovněž devět kontrolovaných osob, byla vypořádána usneseními senátu NKÚ.

S e n á t N K Ú (ve složení: Ing. Zdeněk Rodr - předseda, JUDr. Eliška Kadaňová, MVDr. Rudolf Něme-

ček, Ing. Zdeněk Smělik - členové) na svém zasedání dne 15. 2. 2000

s c h v á l i l usnesením č. 99/10/3

k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

I. ÚVOD

Podle § 2 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, stát přispívá k tvorbě podmínek pro udržování výrobního potenciálu zemědělství mj. přímou podporou podpůrnými programy, které navrhuje MZe a schvaluje Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR současně se zákonem o státním rozpočtu; podpůrné programy nejsou zveřejněny formou obecně závazného právního předpisu.

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR svým usnesením ze 17. schůze, konané dne 3. prosince 1997, schválila podpůrné programy v zemědělství podle § 2 odst. 1 zákona č. 252/1997 Sb. Na základě toho MZe v souladu s ustanovením § 5 zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), ve znění pozdějších předpisů, vydalo **Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování podpor Ministerstvem zemědělství pro rok 1998**, č. j. 5216/97-1000 (dále jen „Zásady“). K zajištění realizace Zásad MZe vydalo pokyn „Organizační zabezpečení realizace poskytování podpor“ a k němu byla dále vydána změna.

Na přímé podpory podpůrnými programy zemědělství pro rok 1998 byla v rozpočtové kapitole MZe vyčleňena ze státního rozpočtu celková částka 1 609,5 mil. Kč.

K 1. 1. 1998 byla schválena podpora:

na program 1.G. ve výši	850 000 tis. Kč,
na program 2.A. ve výši	205 000 tis. Kč.

V průběhu roku 1998 byly limity sníženy na hodnoty:

na program 1.G. na	656 000 tis. Kč	(neinvestiční podpora),	
na program 2.A. na	196 058 tis. Kč	(neinvestiční podpory),	
	a	6 510 tis. Kč	(investiční podpory).

Skutečně bylo vyplaceno:

na program 1.G. na základě 3 182 žádostí	655 793 tis. Kč,
na program 2.A. na základě 195 žádostí	200 328 tis. Kč.

Kontrolou bylo podrobeno 88 příjemců podpory, se kterými MZe uzavřelo

celkem	206 smluv na podpory ve výši	112 411 tis. Kč,
z toho	108 smluv na program 1.G. ve výši	47 441 tis. Kč,
	98 smluv na program 2.A. ve výši	64 970 tis. Kč.

Porušení byla zjištěna u 156 smluv,

z toho	u 83 smluv na program 1.G.,
	u 73 smluv na program 2.A.

II. SKUTEČNOSTI ZJIŠTĚNÉ PŘI KONTROLE

A. Ministerstvo zemědělství

MZe (jako poskytovatel prostředků ze státního rozpočtu a zpracovatel Zásad, kterými byly stanoveny podmínky pro poskytování podpor v roce 1998, i zpracovatel pokynu pro jejich organizační zabezpečení) se v některých případech neřídilo vlastními Zásadami, případně umožnilo jejich nedodržování. Např.:

1. V části A bod 6 písm. b) Zásad je stanoveno:

„Způsob účtování a poskytování podpor: ...

b) příjemce podpory, kterému byla poskytnuta podpora ve výši určitého procenta z nákladů činnosti, která je předmětem podpory, prokazuje v účetnictví výši nákladů vynaložených na podporovanou činnost, ...“

MZe nestanovilo, které konkrétní náklady lze do přímých nákladů pro přiznání podpor zahrnout. Jak bylo zjištěno např. na ÚO MZe Praha, žadatelé o podpory na vedení ústřední evidence a označování hospodářských zvířat a žadatelé o podpory na zavádění a vedení plemených knih do přímých nákladů započítali své režijní náklady vynaložené na jinou než podporovanou činnost. ÚO MZe s těmito náklady souhlasily. Dále např. ÚO MZe Zlín odsouhlasil žadatelem vykázané náklady jako přímé náklady na plemenitbu koní, kde bylo uvedeno nesprávně vodné a stočné, nájemné z bytů apod.

2. V části A bod 5 písm. j) Zásad je stanoveno:

„Smlouva o poskytnutí podpory musí obsahovat následující ustanovení: ...

j) povinnost předkládat doklady pro čerpání podpory na ÚO MZe nejpozději do 15. 11. příslušného roku, ...“

Důsledkem takto nevhodně stanovené časově limitované povinnosti bylo, že žadatelé o podpory prokazovali náklady za 11. a 12. měsíc roku 1998 zálohovými fakturami, a tyto faktury jim byly uznávány jako řádný doklad a podpora jim byla poskytnuta - např. Českomoravské společnosti chovatelů, s. r. o. (podpora vedení ústřední evidence a označování hospodářských zvířat).

3. Vyhláška č. 326/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona ČNR č. 240/1991 Sb., o šlechtění a plemenitbě hospodářských zvířat, v § 3 odst. 1 mj. stanoví:

„Ústřední evidenci jednotlivých druhů hospodářských zvířat pro potřeby šlechtění a plemenitby ... vedou organizace uvedené v příloze této vyhlášky ...“

V roce 1998 MZe poskytlo podpory na vedení ústřední evidence hospodářských zvířat dle programu 2. A. b. 1) i jiným organizacím než jen těm, které jsou uvedeny v příloze výše citované vyhlášky. Přehled uvádí následující tabulka:

Ústřední evidence - druh hospodářských zvířat	Organizace určené pro vedení ústřední evidence - příloha vyhlášky č. 326/1992 Sb.	Organizace, kterým v roce 1998 byla poskytnuta podpora za vedení ústřední evidence
skot	Státní plemenářský podnik, koncern Praha (dále jen „SPP“)	Českomoravská společnost chovatelů, s. r. o.
masný skot	Český svaz chovatelů masného skotu (dále jen „ČSCHMS“)	ČSCHMS jen za masný skot
prasata	SPP	Českomoravská společnost chovatelů, s. r. o.
koně	SPP	Národní hřebčín Kladruby n. L., s. p.
anglický plnokrevník	Unie Československého turfú	Jockey club České republiky
klusák	Unie Československého turfú	Česká klusácká asociace
ovce	SPP	Českomoravská společnost chovatelů, s. r. o.
kozy	SPP	Český svaz chovatelů
drůbež	SPP	Mezinárodní testování drůbeže Ústrašice, s. p.
vodní drůbež	Rybářské sdružení České Budějovice	Mezinárodní testování drůbeže Ústrašice, s. p.

SPP byl k 15. 2. 1997 zrušen bez likvidace sloučením se Státním statkem Jeneč, s. p. Na základě oprávnění vydaného MZe vedou ústřední evidenci Českomoravská společnost chovatelů, s. r. o., Mezinárodní testování drůbeže Ústrašice, s. p., Národní hřebčín Kladruby n. L., s. p.

Podpora byla neoprávněně poskytnuta Jockey clubu České republiky, České klusácké asociaci a Českému svazu chovatelů, protože tyto organizace nebyly uvedeny ve vyhlášce č. 326/1992 Sb. a nebyly ani nástupnickými organizacemi. Tím MZe porušilo ustanovení § 3 citované vyhlášky.

4. V části A bod 1 písm. f) Zásad je mj. stanoveno:

„Podmínky pro poskytnutí podpory: ...

f) Každou žádost doplní ÚO MZe datem, hodinou a minutou přijetí na ÚO MZe a v návaznosti na to jí přidělí pořadové číslo žádosti, žádost zaregistruje. ÚO MZe posoudí, zda žadatel splnil podmínky pro podání žádosti a žádost zkontroluje. Zjistí-li, že žádost je neúplná nebo obsahuje zjevně chybné údaje, vrátí žádost k odstranění těchto vad. V případě, že žadatel nedostatky odstraní ve lhůtě 10 dnů od data vrácení, bude žádost považována za původní.“

Citované ustanovení MZe porušilo tím, že např.:

- žádosti přidělilo pořadové číslo mimo souvislou číselnou řadu,
- nesouhlasí evidenční číslo žádosti s registračním číslem vedeným ve smlouvě,
- v evidenční knize nejsou u 18 žádostí zapsána přidělená registrační čísla z počítačového zpracování,
- dvěma žádostem přidělil ÚO MZe pořadové číslo v deníku přijatých žádostí, avšak nezaregistroval je pod registračním číslem v počítačové evidenci.

Současně s porušením výše uvedeného ustanovení došlo k porušení ustanovení části A 1. písm. a) Zásad, které stanoví, že „podpory lze poskytnout osobě (dále jen žadateli), který splňuje ... podmínky uvedené u jednotlivých programů ...“, tím, že MZe dostatečně nezkontrolovalo žádosti o podporu z programu I.G. Některé z nich obsahovaly jiný doklad než předepsaný potvrzený výpis z Ústřední evidence skotu vedené Českomoravskou společností chovatelů, s. r. o., na jednotlivé krávy o dosažené užitkovosti. MZe nevrátilo žádosti k odstranění této vady a přiznalo v kontrolovaných případech podporu na 39 ks krav v částce 97 500 Kč neoprávněně.

5. V části A bod 7 písm. b) Zásad je stanoveno:

„Závěrečná ustanovení: ...

b) MZe je povinno provádět průběžně namátkové kontroly příjemců podpory, zda plní podmínky smlouvy, ...“

ÚO MZe Ústí nad Labem, Strakonice, Písek, Klatovy, České Budějovice, Prachatice, Pardubice, Chrudim, Zlín,

Vsetín a Šumperk porušily Zásady tím, že v roce 1998 neprovedly žádnou kontrolu plnění podmínek smlouvy přímo u příjemců podpory z programu I.G.

6. V části A bod 3 písm. c) Zásad je stanoveno:

„Schvalování žádosti: ...

c) podpora nepřísluší žadateli, pokud nemá vypořádaný k datu podání žádosti, případně ke dni uzavření smlouvy, závazky po lhůtě splatnosti vůči Státnímu fondu tržní regulace, Podpůrnému a garančnímu rolnickému a lesnickému fondu, Pozemkovému fondu, Fondu národního majetku, finančnímu úřadu, České správě sociálního zabezpečení, zdravotním pojišťovnám, závazky vyplývající z oprávněných nároků na základě již uzavřených smluv o poskytnutí prostředků ze státního rozpočtu, ...“

MZe nestanovilo žadatelům povinnost předložit potvrzení o vypořádání jejich závazků vůči uvedeným subjektům a zavedlo institut čestného prohlášení. Přitom NKÚ nejméně ve třech případech v kontrolních závěrech upozornil a doložil, že je čestné prohlášení zneužíváno (tím, že někteří žadatelé uvádějí nepravdivé údaje).

Také v této kontrolní akci byly zjištěny případy, kdy příjemci podpory uvedli v čestném prohlášení nepravdivé údaje, a tím získali podporu neoprávněně. Nepravdivé údaje byly uvedeny u příjemců podpor od většiny kontrolovaných ÚO MZe, např. u ÚO MZe Písek ve 22 případech, u ÚO MZe Náchod v 11 případech, u ÚO MZe Semily a ÚO MZe Louny po dvou případech. Na základě těchto zjištění lze vyčíslit, že MZe neoprávněně poskytlo na základě nepravdivých údajů podpory z prostředků státního rozpočtu v prokázané výši nejméně 10,5 mil. Kč.

7. V části A bod 7 písm. c) Zásad je mj. stanoveno:

„Závěrečná ustanovení: ...

c) v případě nedodržení závazků vyplývajících ze smlouvy nahlásí příslušný ÚO MZe rozsah neplnění smlouvy a z toho vyplývající objem neoprávněně čerpaných prostředků místně příslušnému správci daně ...“

Ve smyslu čl. II. bod 7 smlouvy o poskytnutí podpory musí příjemce podpor „předložit příslušnému ÚO MZe do 23. 11. 1998 čestné prohlášení, že nemá závazky po lhůtě splatnosti vůči příslušnému finančnímu úřadu, správě sociálního zabezpečení a zdravotním pojišťovnám“. Přestože tuto povinnost (závazek) příjemci podpor v některých případech nedodrželi, MZe (např. ÚO MZe Klatovy a České Budějovice) nenahlásilo tuto skutečnost místně příslušnému správci daně.

B. Příjemci podpor

Ve smlouvě o poskytnutí podpory se příjemci zavázali mj. splnit podmínky uvedené v Zásadách u programů, na které se smlouva uzavírala. V případě uvedení

nepravdivých údajů v žádosti, neplnění smluv nebo Zásad měli povinnost vrátit neoprávněně čerpané nebo zadržené prostředky, včetně penále vypočteného podle zákona č. 576/1990 Sb., na příslušný účet MZe.

Nejčastěji porušili příjemci Zásady tím, že nedodrželi podmínky stanovené jednotlivými podpůrnými programy:

1. Program 1.G. - určený k zajištění zemědělské údržby krajiny a zachování či vytvoření stálých pracovních příležitostí, k restrukturalizaci stáda a zvýšení průměrné užitkovosti dojných krav - měl mj. stanovenou podmínku: „*Kráva, na kterou je požadována dotace, musí být k 1. 1. 1998 zapojena v kontrole užitkovosti a v den podání žádosti musí být vedena ve stavu.*“

Tuto podmínku nesplnily dále uvedené právnické a fyzické osoby tím, že v den podání žádosti o podporu měly ve stavu menší počet krav:

ZEMĚDĚLSKÉ DRUŽSTVO PERUC (o 21 ks); Zemědělské družstvo Novosedly, Pšov (o 18 ks); Zemědělsko-obchodní družstvo Lomnice nad Popelkou (o 15 ks); ZEVOP Netolice, spol. s r. o. (o 14 ks); Ing. Hlaváček Roman, Račetice (o 11 ks); ZDV Mříčná, a. s. (o 11 ks); Zemědělsko-obchodní družstvo Bílá (o 11 ks); P&T Čeradice, spol. s r. o. (o 10 ks); Zemědělské družstvo Mohelnice (o 10 ks); Zemědělská akciová společnost Býšť (o 9 ks); Zemědělské družstvo „Bitiny“, Vrbno nad Lesy (o 7 ks); Zemědělské družstvo Chýšť (o 7 ks); Zemědělské družstvo Vysočina, Dřevíkov (o 7 ks); Výrobně-obchodní družstvo Všemyslice, Neznašov (o 5 ks); Z E A S Březná, a. s., Štítý (o 5 ks); ZEAS, a. s., Pod Kunětickou horou, Staré Hradiště (o 5 ks); Zemědělské družstvo Očihov (o 5 ks); E Q U I Bořeň-Svinčice, spol. s r. o. (o 4 ks); Zemědělské družstvo, Košťálov (o 4 ks); Zemský hřebčinec Písek, s. p. (o 4 ks); Statek Chyšce Genetic export, spol. s r. o. (o 3 ks); Zemědělské družstvo Jeseník (o 3 ks); STATEK BOR ZEOS, spol. s r. o. (o 2 ks); Zemědělská farma Plchov, s. r. o., Zásada-Plchov (o 2 ks); Agrodružstvo Hříškov (o 1 ks); Agrodružstvo Klas, Kříčeň (o 1 ks); Agrodružstvo Liboměřice, Pohled (o 1 ks); AGROPROFIT, spol. s r. o., Chotýčany (o 1 ks); Oseva Agri Chrudim, a. s., Chrudim (o 1 ks); Ing. Josef Růžička, Radvánovice 72 (o 1 ks); Libuše Vyhlasová, Chotyně čp. 228 (o 1 ks); Zemědělský podnik, a. s., Hrádek nad Nisou (o 1 ks); Zemědělsko - obchodní družstvo se sídlem v Němčicích (o 1 ks).

Z kontrolovaného počtu nebylo ve stavu 202 krav (většinou z důvodů vyřazení z chovu). Při sazbě 2 500 Kč/ks to představuje 505 000 Kč neoprávněně získaných prostředků. Některé ÚO MZe, jako např. ÚO MZe Louny, včasným provedením namátkové kontroly již v roce 1998 zjistily, že takto neoprávněně získané prostředky byly vráceny do státního rozpočtu.

2. Program 2.A. - má celou řadu předmětů podpory. Podporu lze poskytovat i příslušným chovatelským svazům a sdružením na základě oprávnění podle zákona č. 240/1991 Sb.

2.1 Podle předmětu podpory **2.A.b.2) - Podpora oprávněné organizaci na zavádění a vedení plemenných knih podle plemen** lze poskytovat přímou nenávratnou dotaci do 40 % prokázaných přímých nákladů na předmět podpory při vedení plemenných knih více jak 3 roky.

Příjemci podpory, například Český svaz chovatelů masného skotu nebo Svaz chovatelů černostrakatého skotu, nesledovali ve své analytické evidenci náklady vynaložené na podporovanou činnost. Vykázané režijní náklady nebyly rozvrženy i na jiné než podporované činnosti, které příjemci vykonávali. Tím porušili ustanovení části A bod 6 písm. b) Zásad, kde je mj. stanoveno:

„*Způsob účtování a poskytování podpor:...*

b) příjemce podpory, kterému byla poskytnuta podpora ve výši určitého procenta z nákladů činnosti..., prokazuje v účetnictví výši nákladů vynaloženou na podporovanou činnost,...“

2.2 U předmětu podpory **2.A.d. - Podpora rozvoje přenosu embryí od dárkyň vybraných komisemi příslušných svazů chovatelů** je v Zásadách mj. stanoveno:

„*Subjekt:*

majitel přeneseného embrya do příjemkyně, u které byla potvrzena březost, s výjimkou embrya nakoupeného v zahraničí. ...

Výše podpory:

do 5 000 Kč na zabřezlou plemenici po provedeném přenosu embrya.“

Svaz chovatelů českého strakatého skotu získal v roce 1998 od MZe finanční prostředky a poskytl je konečným příjemcům podpory v celkové výši 320 000 Kč na základě žádostí a dokladů, v nichž přenos embryí i zabřeznutí bylo u 64 plemenic potvrzeno již v roce 1997 po uzávěrce dotací pro rok 1997. Svaz tak porušil Zásady i smlouvu tím, že v roce 1998 získal dotace na podporované činnosti, které měly být hrazeny z rozpočtu roku 1997.

2.3 U předmětu podpory **2.A.e.1.) - Kontrola užitkovosti** (dále jen „KU“) je v Zásadách mj. stanoveno:

„*2.A.e.1.a) podpora oprávněné organizaci a chovateli hospodářských zvířat zajišťujícímu kontroly užitkovosti. Podpora chovatelům bude poskytnuta prostřednictvím oprávněných organizací, z toho oprávněná organizace obdrží, pokud se jedná o skot 10 %, pokud se jedná o ostatní hospodářská zvířata 5 % z přiznané podpory,...*“

V části A bod 4 písm. d) Zásad je mj. stanoveno:

„*Uzavírání smlouvy o poskytování podpory:...*

d) v případě, že je podpora přiznána subjektu, který bude prostředky podporovat jiné fyzické nebo

právnícké osoby, MZe uzavírá smlouvu pouze s tímto subjektem. Tento subjekt musí vést průkaznou evidenci o převodu přiznaných prostředků konečnému příjemci podpory a provádět jejich kontrolu ...

Například oprávněná organizace Plemenářské služby, a. s., Otrokovice-Kvitkovice žádala pro chovatele hospodářských zvířat, jimž poskytuje své služby, podpory na KU skotu a prasat dle výše uvedeného předmětu. MZe ji poskytlo na KU skotu 637 950 Kč a na KU prasat 29 300 Kč.

Plemenářské služby, a. s., Otrokovice-Kvitkovice převedly přiznané podpory na KU konečným příjemcům ve většině případů formou zápočtu na základě dohod o vzájemném vyrovnání závazků a pohledávek (v 51 případech z 56). Ve dvou případech převedly podporu na běžný účet až v roce 1999. Ve 41 případech provedly kompenzaci přiznaných podpor vůči závazkům konečných příjemců i tehdy, když nesouvisely s předmětem podpory. (Kompenzace byla mj. provedena za inseminaci skotu, za inseminační dávky kanců a další účely v celkové výši 275 611 Kč.) Tím porušily ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 576/1990 Sb., kde je stanoveno, že účelové dotace mohou být použity jen na určené účely.

Stejná ustanovení porušil Jihočeský chovatel, a. s., České Budějovice jako oprávněná organizace, která získala podporu z téhož programu 2.A.e.1.a) ve výši 1 744 tis. Kč. Z toho částku 274 521 Kč nepoukázala na účty konečných příjemců, ale provedla kompenzaci se svými pohledávkami, které s výše uvedeným účelem podpory nesouvisely (např. úhrada dodávky selat, inseminace skotu, inseminačních dávek kanců).

CHOVSERVIS, a. s., Hradec Králové, který získal v roce 1998 podporu z programu 2.A.e.1.a) na KU skotu ve výši 2 046 300 Kč, porušil shora citované ustanovení Zásad a návazně i § 5 odst. 2 zákona č. 576/1990 Sb. tím, že dotační prostředky ve výši 123 465 Kč zadržel a převedl na účty konečným příjemcům až v lednu a dubnu 1999.

2.4 Zemský hřebčinec Písek, s. p., získal podporu na předmět 2.A.a.3) - Podpora Zemským hřebčincům ... k zajištění plemenitby koní v zemském chovu koní ČR ...

Při namátkové kontrole bylo zjištěno, že:

- u 32 dokladů provedl úhradu po termínu splatnosti, z toho u 10 dokladů na celkovou částku 138 477,90 Kč vč. DPH až v roce 1999;
- do nákladů započítal i částku 59 500 Kč za ustájené cizí koně, za které inkasoval úhradu, a do nákladů byly zahrnuty i náklady na výrobu vlastních krmiv. Tímto postupem porušil také ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 576/1990 Sb.

Zemský hřebčinec Tlumačov, s. p., který získal také podporu na předmět 2.A.a.3), porušil ustanovení

Zásad a § 5 odst. 2 zákona č. 576/1990 Sb. tím, že 14 564 Kč použil na jiný účel, než bylo určeno.

2.5 Z podpůrných programů 2.A.f.2) a 2.A.f.3) určených na podporu šlechtitelských chovů prasat získal Svaz chovatelů prasat v Čechách a na Moravě (dále jen „Svaz“) jako oprávněná organizace částky 5 550 tis. Kč a 3 548 tis. Kč. Větší část finančních prostředků převedl konečným příjemcům - majitelům šlechtitelských chovů prasat, přičemž částku 100 896,70 Kč použil ke kompenzaci svých pohledávek, které s účelem poskytnutých podpor nebyly shodné. Tím porušil ustanovení Zásad a ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 576/1990 Sb.

Svaz vrátil poměrnou část podpory odpovídající rozsahu nesplnění uzavřené smlouvy u programů 2.A.f.2) a 2.A.f.3) až ve II. čtvrtletí 1999. Celkem vrátil opožděně 422 500 Kč.

3. V části A bod 2 písm. c) Zásad je uvedeno:

„Odpovědnost příjemce podpory: ...

c) příjemce podpory, který uvedl nepravdivé údaje v žádosti nebo nesplnil ustanovení smlouvy je povinen neprodleně poskytnutou podporu vrátit a zaplatit stanovené penále. Současně je povinen tuto skutečnost oznámit ÚO MZE a příslušnému FÚ, ...“

a v části A bod 5 písm. l) Zásad je uvedeno:

„Smlouva o poskytnutí podpory musí obsahovat následující ustanovení: ...

l) čestné prohlášení příjemce podpory, že nemá závazky po lhůtě splatnosti vůči příslušnému finančnímu úřadu, správě sociálního zabezpečení a zdravotním pojišťovnám, ...“

Bylo zjištěno, že závazky po lhůtě splatnosti u finančního úřadu, České správy sociálního zabezpečení a Všeobecné zdravotní pojišťovny (dále jen „FÚ“, resp. „ČSSZ“, resp. „VZP“) měli například tyto příjemci podpor, kteří v čestném prohlášení uvedli, že závazky nemají:

JANTAR, spol. s r. o., Bruntál (k 15. 11. 1998 u ČSSZ); ZEAS Březná, a. s., Štítý (k 15. 11. 1998 u FÚ); Zemědělské družstvo Polabí Vysoká nad Labem (u FÚ i ČSSZ); Zemědělské družstvo Třebechovice pod Orebem v likvidaci (mělo závazek, dotaci vrátilo); SOW AGRO, s. r. o., Hůry (dlužila VZP, FÚ jí předepsal vrácení dotaci); Zemědělský podnik, a. s., Hrádek nad Nisou (k 15. 11. 1998 u VZP); Zemědělská farma Plchov, s. r. o., Zásada-Plchov (k 15. 11. 1998 u FÚ, VZP); Jiří Kubernát - farma, Karlovy Vary (u FÚ i ČSSZ k termínu podání žádosti i podepsání smlouvy, k 15. 11. 1998 u ČSSZ).

4. V § 4 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, je mj. stanoveno:

„Účetní jednotky jsou povinny dodržovat při vedení účetnictví účtové osnovy a postupy účtování, ...“

přítom v opatření FMF č. V/20 100/1992, kterým se stanoví účtová osnova a postupy účtování pro podnikatele, je v příloze č. 2 v účtové třídě 3 (Zúčtovací vztahy) v odst. 5 článku V mj. stanoveno:

„(5) 346 - *Dotace ze státního rozpočtu*

347 - *Ostatní dotace*

(5.1) *Ve prospěch těchto účtů se vyúčtuje příjem dotací.*

(5.2) *Na vrub těchto účtů se vyúčtují: ...*

- *provozní dotace se souvztázným zápisem ve prospěch účtu 648 - Ostatní provozní výnosy ...“*

Tím, že nesprávně účtovaly o dotaci, porušily výše citované ustanovení zákona o účetnictví např. tyto kontrolované osoby:

Zemědělské družstvo Olšava, Lhota u Luhačovic; Zemědělské družstvo vlastníků Frenštát; Zemědělské družstvo Liptál; Zemědělské družstvo Francova Lhota; Zemědělské družstvo Mír se sídlem v Ratiboři; Zemědělské družstvo Polabí Vysoká nad Labem; Zemědělská akciová společnost Mžany; Miloslav Černý, Rokytno; Oseva Agri Chrudim, a. s.; Agrodružstvo Klas, Křičeň.

III. VYHODNOCENÍ

Cílem kontrolní akce bylo prověřit poskytování a využívání podpor jako fungování zvoleného systému pomoci zemědělcům.

Základní úlohu má MZe, které na základě podpůrných programů podle § 2 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, schválených Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky poskytuje finanční prostředky státního rozpočtu a zároveň stanovuje prostřednictvím Zásad podmínky pro poskytování podpor. Podle těchto Zásad předkládají chovatelé žádosti o poskytnutí podpory spolu s čestným prohlášením, že nemají vůči FÚ, ČSSZ a zdravotním pojišťovnám závazky po lhůtě splatnosti.

Bylo zjištěno, že v systému poskytování podpor je řada chyb, které spočívají např. v tom, že:

- ustanovení Zásad v některých bodech nejsou dost přesná, aby jejich dodržování bylo kontrolovatelné, např. není zřejmé, které náklady lze zahrnout do přímých nákladů u tzv. podílových podpor;
- nebyl vždy dodržen zákon č. 576/1990 Sb. (rozpočtová pravidla republiky), když např. nárok z roku 1997 na podporu přenosu embryí skotu byl MZe akceptován a byla poskytnuta podpora z prostředků roku 1998;
- Zásadami stanovený termín 15. 11. běžného roku pro předkládání dokladů MZe měl za následek, že žadatelé obcházeli tuto podmínku tím, že prokazovali náklady zálohovými fakturami a MZe tyto doklady uznávalo;
- nebyla novelizována vyhláška č. 326/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 240/1991 Sb., o šlechtění a plemenitbě hospodářských zvířat, tak aby organizace oprávněné k vedení ústřední evidence v této vyhlášce uvedené byly v souladu s těmi, jež tuto činnost skutečně provádějí;
- MZe nezajistilo bezchybné fungování přijímaní a prověřování žádostí (včetně počítačové podpory) v souladu se Zásadami - např. žádosti na podpory podle programu 1.G. nebyly přijímány pouze s potvrzeným výpisem z Ústřední evidence na jednotlivé krávy, kde je stvrzena jejich užitkovost, jak to vyžadují Zásady, ale byly přijímány i jiné doklady;
- MZe je povinno provádět průběžné namátkové kontroly příjemců podpory, zda plní podmínky smlouvy - přitom např. ÚO MZe Ústí nad Labem, kde bylo na program 1.G. uzavřeno jen šest smluv, neprovedl kontrolu žádnou, zatímco ÚO MZe Semily, kde bylo na stejný program uzavřeno 55 smluv, dokázal provést 30 kontrol;
- kontroly NKÚ opakovaně prokázaly, že někteří příjemci dotací předkládají nepravdivá čestná prohlášení, která tak nesplňují svůj účel. NKÚ kontrolou zjistil, že na základě nepravdivých čestných prohlášení poskytlo MZe v roce 1998 finanční prostředky státního rozpočtu v prokazatelné výši 10,5 mil. Kč. Za současného stavu morálky a ekonomiky je zavedený institut čestných prohlášení neúčinný.

Systému poskytování dotací chybí větší koncepčnost, důslednost a přesnost.